

13. Lämpökoneet

Pääsääntö I

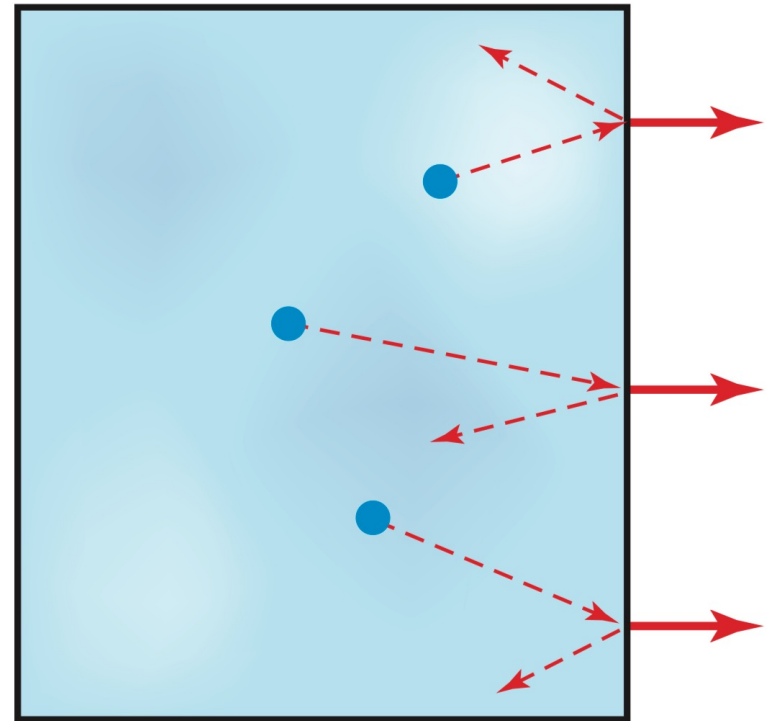
1. Kaasun sisäenergia on rakenneosasten liike- ja potentiaalienergiaa

- Sisäenergian muutos

$$\Delta U = Q + W;$$

siirtyy lämpönä Q
tai työnä W

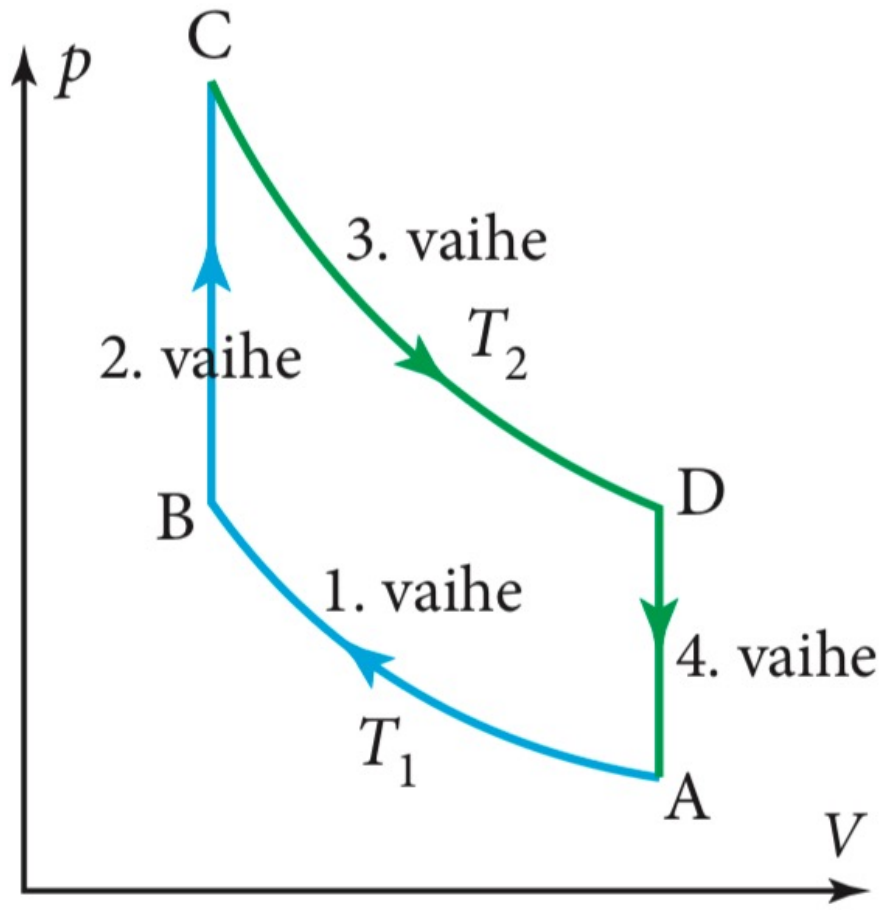
Paineen aiheutuminen

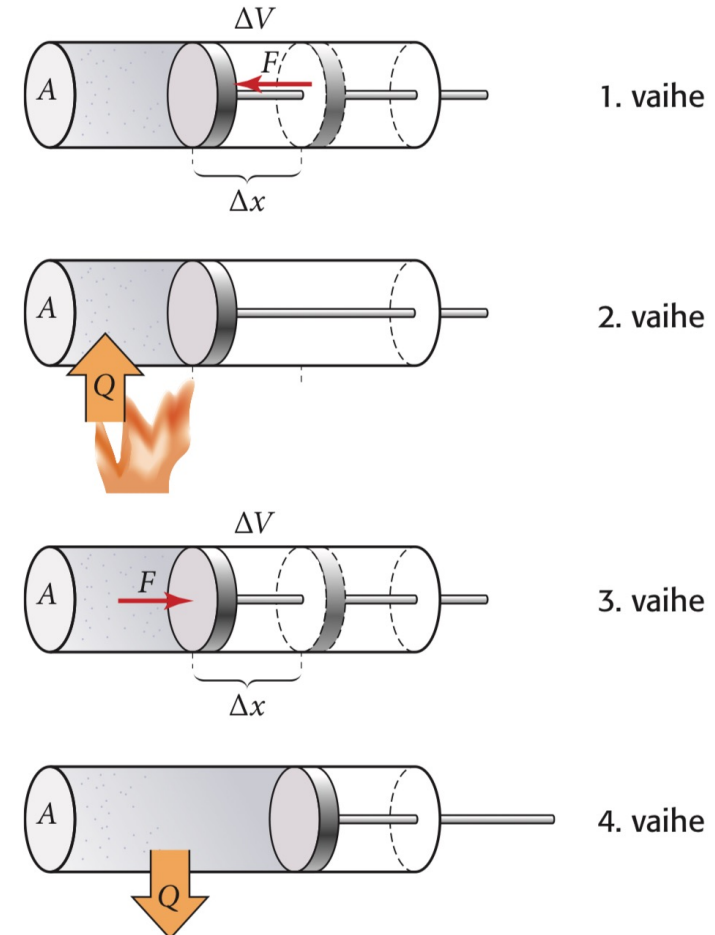
Aineen rakenneosat kohdistavat astian seinään voiman, kun ne törmäävät seinään. Paine aiheutuu tästä voimasta.

2. Kaasun laajetessa tekemä työ

$$W = p\Delta V \quad (\Delta V = A \Delta x)$$

Kiertoprosessi

3. Lämpöopin II sääntö

Värien sekoittuminen veteen

Ennen sekoitusta väriaine on pipetissä ja vesi astiassa. Lopputilanteessa väriaine on sekoittunut tasaisesti veteen. Veden ja väriaineen muodostama systeemi on lopputilanteessa tasapainossa.

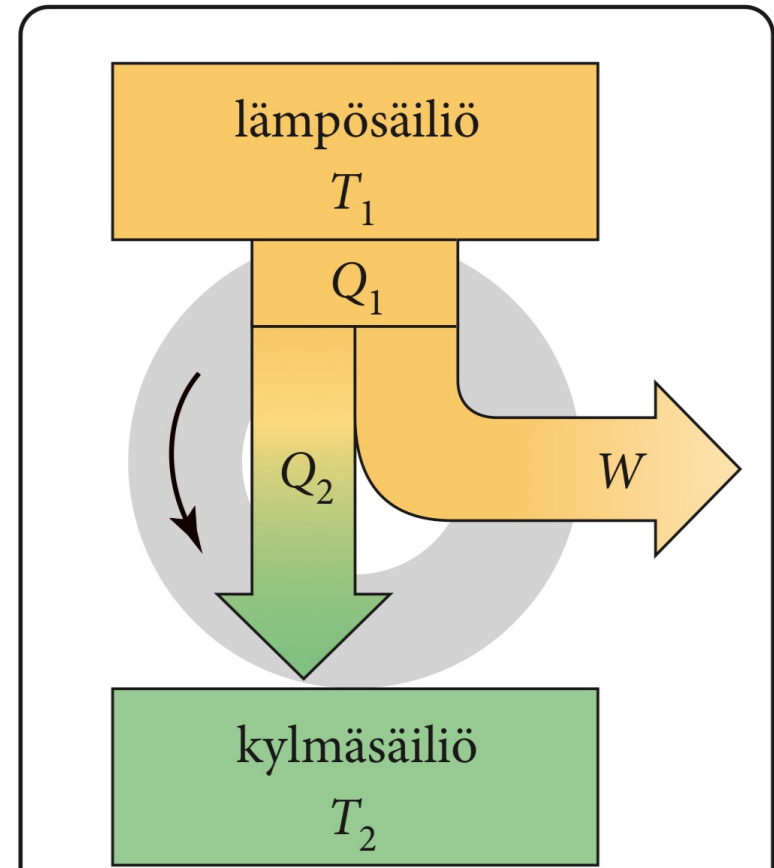

Lämpökone

Lämpökone on kone, joka voi luovuttaa tai vastaanottaa energiaa sekä lämmön että työn välityksellä.

Lämpövoimakone

systemi

Lämpövoimakone

Lämpövoimakoneen toiminta perustuu siinä olevien lämpösäiliöiden lämpötilaeroon.

Lämpövoimakoneen hyötysuhde

Lämpövoimakoneen hyötysuhde

Lämpövoimakoneen hyötysuhde määritellään tehdyn työn $W = Q_1 - Q_2$ ja koneen ottaman lämpömäärän Q_1 suhteena:

$$\eta = \frac{W}{Q_1} = \frac{Q_1 - Q_2}{Q_1} = 1 - \frac{Q_2}{Q_1} .$$

Lämpövoimakoneen hyötysuhde

Lämpövoimakoneen hyötysuhde on

$$\eta = \frac{W}{Q_1} = 1 - \frac{Q_2}{Q_1} ,$$

jossa W on koneen tekemä työ, Q_1 koneen ottama lämpömäärä ja Q_2 koneesta poistuva lämpömäärä.

Lämpövoimakoneen lämpösäiliön ja kylmäsaaliön lämpötilat määräävät, miten korkea hyötysuhde lämpövoimakoneella voi parhaimmillaan olla. Tätä hyötysuhteen teoreettista ylärajaa sanotaan **Carnot-hyötysuhteeksi**.

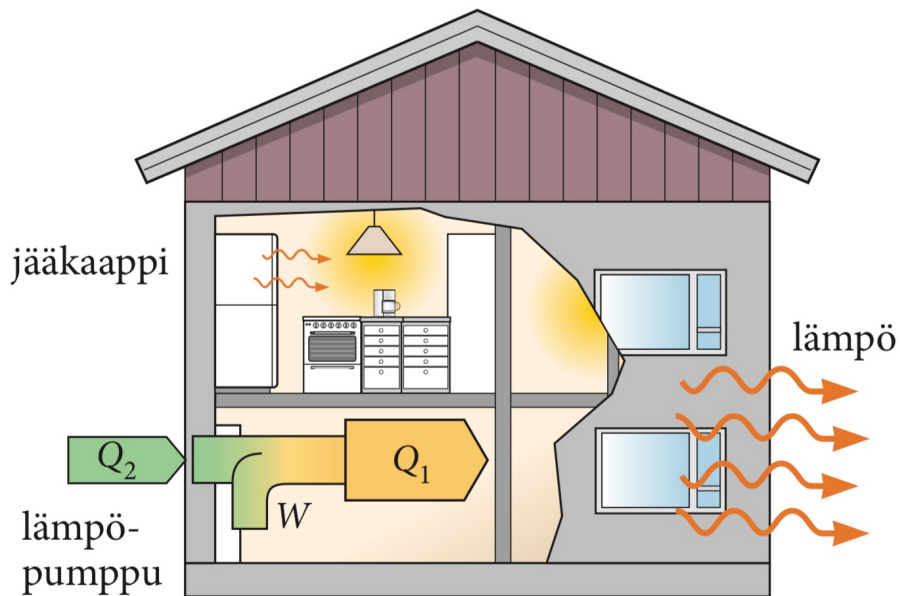
Carnot-hyötysuhde

Lämpövoimakoneen maksimihyötysuhde on

$$\eta_{\max} = \frac{T_1 - T_2}{T_1} = 1 - \frac{T_2}{T_1} .$$

Lämmönsiirtokone toimii päinvastaiseen suuntaan kuin lämpövoimakone. Esimerkiksi lämpöpumppu, jääkaappi ja auton ilmastointilaite ovat lämmönsiirtokoneita. Lämpöpumppua käytetään asuntojen lämmitykseen. Se ottaa energiaa ulkoilmasta, maaperästä tai vedestä ja siirtää sen huoneilmaan.

Lämpöpumpun toimintaperiaate

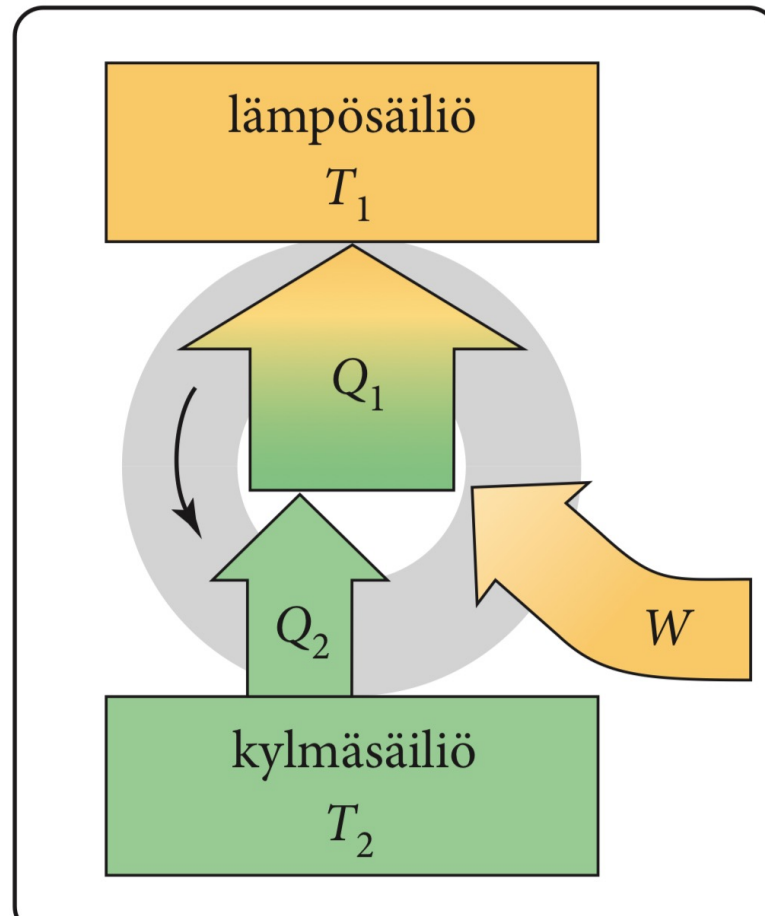

Talvella huoneistosta poistuu energiaa ulkoilmaan. Jotta huoneistossa pysyisi sama lämpötila, huoneistoon pitää siirtää energiaa.

Jääkaapin toimintaperiaate

systemi

Höyrystin

- Kiehumiseen tarvittava lämpöenergia saadaan jääkaapin sisältä, jolloin jääkaapin sisälämpötila laskee.
- Jäähdytysaineen lämpötila kasvaa.
- Jos kiehumispiste on riittävän alhainen saadaan neste kiehumaan jääkaapin lämpötilassa n. 8° C.

Kompressor

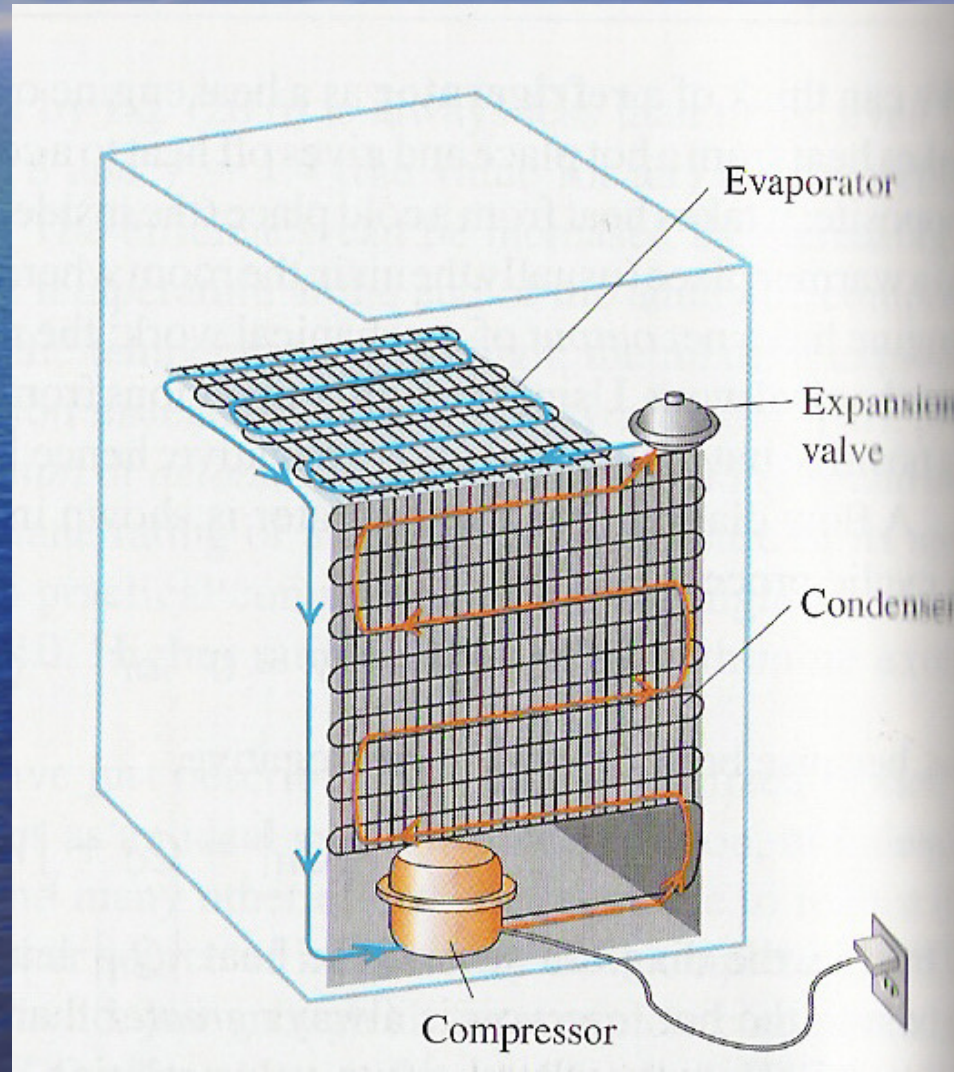
- Kompressor puristaa jäähdytysainehöyryä kokoon.
- Kompressor kierrättää jäähdytysainetta (höyryä) eteenpäin putkistossa.
- Jäähdytysaineen lämpötila nousee hieman, koska paine kasvaa

Lauhdutin

- Lauhduttimessa höyryn lämpötila laskee ja se tiivistyy
- Tapahtuu olomuodon muutos: lämmin kaasu kondensoituu nesteeksi.

Lauhdutin

Kuristin

- Kuristimen kautta neste siirtyy pienempään paineeseen ja se alkaa kiehua
- Kun neste siirtyy pienempään paineeseen sen kiehumispiste on alemmassa lämpötilassa.

Ajatukset käytäntöön

- Huonetta ei voida viilentää jääkaapin avulla
- Jääkaappiin ei kannata laittaa kuumaa ruokaa
- Jääkaappiin kannattaa laittaa sulamaan pakasteita